

Lübnan Diyalektinde Gündelik İfadeler Everyday Expressions in the Lebanese Dialect

Doç. Dr. Celal Turgut KOÇ

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Arap Dili Eğitimi A.B.D.
Gazi University, Faculty of Education, Department of Foreign Languages Education, Division of Arabic
Language Education
Ankara / Türkiye
ctkoc@gazi.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6881-732X

Arş. Gör. Ökkeş HENGİL

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları
Bölümü, Arap Dili ve Edebiyatı A.B.D.
Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Letters, Department of Eastern Languages
and Literatures, Arabic Language and Literature Division
Ankara / Türkiye
okkes.hengil@hbv.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5256-1358

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received : 17.11.2025

Kabul Tarihi / Accepted : 08.12.2025

Yayın Tarihi / Published : 30.12.2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season : Aralık / December
Cilt / Volume: 3 • Sayı / Issue: 2 • Sayfa / Pages: 453-474

Atıf / Cite as

KOÇ, C. T. K., HENGİL, Ö. (2025). Lübnan Diyalektinde Gündelik İfadeler,
Lisanî İlimler Dergisi, 3(2), 453-474.

Doi: 10.5281/zenodo.18033644

İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Yayın Hakkı / Copyright®

LİDER, Lisanî İlimler Dergisi, uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. Tüm hakları saklıdır.
Journal of Linguistic Studies is an international, scientific and peer-reviewed journal.
All rights reserved.

Dergimizde yayımlanan makaleler,
Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası (CC BY 4.0) ile lisanslanmıştır.

The articles published in our journal are licensed under
Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Öz: Bu çalışmanın amacı, Lübnan lehçesini günlük iletişim pratikleri odağında derinlemesine inceleyen dilbilimsel bir analiz yapmaktır. Arapça, konuşulduğu geniş coğrafyası nedeniyle diyalektlere ayrılarak Modern Standart Arapça (MSA) ile günlük yaşamdaki diyalektlerin bir arada varoluşuyla iki değişkenlilik (diglossia) kavramına yol açmaktadır. Çalışmada, Lübnan diyalektinin; Fenikece, Aramice,

Türkçe ve Fransızca gibi dillerle kurduğu etkileşimlerle şekillendiği vurgulanmakta, MSA'dan fonolojik (örneğin (ق) harfinin (g) sesine yumuşaması) ve morfolojik (örneğin şimdiki zaman fiilinin başına (ب) getirilmesi) olarak farklılaştığı noktalara dikkat çekilmektedir. Bulgular kısmında, tespit edilen 59 günlük ifade; misafir ağırlama, yeme-içme, iltifat, temenni-dilek, hitap, uğurlama-karşılama ve tebrik olmak üzere yedi ana temada kategorize edilmiştir. Misafir ağırlama ifadelerinden “evin baş köşesi sizin, kapı eşiği bizim” anlamına gelen (صدر البيت الكن والعتبة النا) (Sadru'l-Beyt ilkun ve'l-'atbe ilna) ifadesi aşırı cömertliği göstermesi açısından öne çıkar. Temenni-dileklerde ise “kurban olayım” anlamına gelen (تؤبري قلبي) (Tubrî Elbî) gibi duygusal yoğunluğu yüksek ifadeler bulunur. Sonuç bölümü, diyalektin zengin sosyokültürel anlamlar barındıran pragmatik bir iletişim aracı olduğunu doğrular. Misafir ağırlama teması, misafirin bereket kavramıyla özdeşleştirilmesi ve ev sahibinin diğerkâmlığı ile Lübnan kültüründe misafire verilen büyük önemi gösterir. İfadelerde sevgi ve değerler sıklıkla kalp ve göz gibi organlar üzerinden aktarıldığı ve “Allah” kelimesinin geçmesiyle dinî vurgunun güçlü olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın en önemli bulgularından biri, incelenen 59 ifadenin 40'ında Türkçe doğrudan eşdeğer bulunmasıdır, bu da iki kültürün günlük iletişim pratikleri düzeyinde önemli bir yakınlık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Arapça, Günlük İfadeler, Lehçe, Lübnan Diyalekti, Konuşma Dili

Abstract: The aim of this study is to conduct a linguistic analysis that thoroughly examines the Lebanese dialect with a focus on daily communication practices. Arabic, due to the vast geographical area in which it is spoken, is divided into dialects, leading to the concept of diglossia, where Modern Standard Arabic (MSA) coexists with the dialects used in daily life. It is emphasized that the Lebanese dialect has been shaped by its interactions with languages such as Phoenician, Aramaic, Turkish, and French, drawing attention to points where it differs from MSA phonologically (e.g., the softening of the letter (ق) to the sound (g)) and morphologically (e.g., the addition of (ب) to the beginning of the present tense verb). In the findings section, the 59 daily expressions identified are categorized into seven main themes: hospitality, eating and drinking, flattery, wishes and greetings, addressing, farewells and greetings, and congratulations. Among the expressions of hospitality, the phrase (صدر البيت الكن والعتبة النا) (Sadru'l-Beyt ilkun ve'l-'atbe ilna), meaning “the head of the house is yours, the threshold is ours,” stands out for its expression of extreme generosity. Wishes and greetings include emotionally intense expressions such as (تؤبري قلبي) (Tubrî Elbî), meaning “I sacrifice myself.” The conclusion confirms that the dialect is a pragmatic means of communication rich in sociocultural meanings. The theme of hospitality shows the great importance given to guests in Lebanese culture, with the guest being equated with the concept of blessing and the host's altruism. It has been determined that expressions frequently convey love and value through organs such as the heart and eyes, and that the mention of the word “Allah” indicates a strong religious emphasis. One of the most important findings of the study is that direct equivalents in Turkish were found in 40 of the 59 expressions examined, revealing a significant closeness between the two cultures at the level of daily communication practices.

Keywords: Arabic, Everyday Expressions, Dialect, Lebanese Dialect, Spoken Language

Giriş

Bir iletişim aracı olarak dil fenomeni, dilin kullanıcıları tarafından tüketildiği kadar yine onlar tarafından da üretilmektedir. Farklı kişilerce farklı bağlam, biçim ve düzeylerde üretilen dilin farklılaşması da olağan görülmektedir. Hemen her dilde az ya da çok düzeyde gerçekleşen söz konusu farklılaşmaların, dilin konuşulduğu coğrafyalar büyüdükçe arttığı düşünülmektedir. Arapça gerek tarihî arka planıyla gerekse modern dünyadaki konumuyla düşünüldüğünde Arap Birliği'ne üye 22 Arap ülkesine ek olarak Çad ve Mali ile birlikte 24 ülkede resmî dil olarak kabul edilmekte, BM'nin İngilizce, Çince, Fransızca, Rusça ve Japonca ile birlikte 6 resmî dilinden biri olarak görülmektedir (League of Arab States, United Nations). Geniş bir coğrafyada varlığını sürdüren Arapça, pek çok dile komşu olarak bu dillerle etkileşime girmiştir. Özelde bu etkileşimlerle beraber iklim, siyasi unsurlar, savaş ve göç gibi etmenlerin yanında (Arslan Bilir, 2024, s.1030) genelde coğrafi etkilerin meydana getirdiği değişimler, zamanla dilin diyalekt/lehçe adıyla kayda değer farklar barındıran versiyonlarını oluşturmuştur. Bu etmenlerin yanı sıra dilin söyleniş kolaylığını tercih etmesi de diyalektleri doğuran etkisi yadsınamaz faktörlerdendir. Diyalektlerde standart dilden farklılaşıp değişime uğrayan kelimelerde yaşanan morfolojik farkların genellikle söyleyiş kolaylığı oluşturduğu görülmektedir. Araştırmanın konusu olan Lübnan diyalekti, tarih boyunca Fenikece, Aramice, Türkçe ve Fransızca gibi dillerle kurduğu etkileşimlerle değişim ve dönüşüm yaşamıştır (es-Sa'dî, 2014, s.91).

Modern Standart Arapça (MSA), resmî işlemler, yazılı-sözlü basın, eğitim, edebiyat gibi alanlarda kullanılırken öte yandan diyalektler günlük hayatta varlığını sürdürmektedir. MSA'nın yazılı Arapçada kullanılması kadar diyalektlerin günlük hayatta kullanılması doğaldır (Versteegh, 2024, s.391). Bu durum sosyodilbilim disiplini içinde "iki değişkenlik" (Eng. Diglossia; Ar. الازدواجية اللغوية) adı verilen kavramı doğurmuştur (Field, 2011; Versteegh, 2024, s.393). Bu kavram, dilin toplum içinde farklı bağlamlarda kullanılan iki farklı biçimini açıklamak için kullanılır. Günlük hayatta insanların alışveriş, toplu taşıma gibi pek çok sosyal durumda ağırlıklı olarak diyalektleri kullandığını söylemek mümkündür (Düzgün vd., 2015, s.9). Günlük ifadeler, bireyler arasındaki iletişimi direkt olarak betimleyen birincil kaynak olarak görülmekte olup toplumun sosyokültürel yapısını ve iletişim pratiklerini yansıtmaktadır (Feriha, 1989, s.90; Doha Institute, 2020). Ancak buna rağmen diyalekt çalışmalarının günlük konuşma dili ve ifadeleri üzerinde gereken ilgiyi göstermediği düşünülmektedir (Alnosairee ve Sartini, 2021, s.2). Günlük konuşma dili, standart dilden uzak hatta zaman zaman sözlüklerde yer almayan ifadeler barındırmaktadır. Bu özelliğiyle yaşayan, üreten bir dil seviyesi olarak değerlendirilmekte ve incelemeye değer görülmektedir.

Arapçanın Düzeyleri

Dili kullanan sosyal sınıflar çeşitlilik gösterdikçe dilin kullanım alanı da değişmektedir. Diğer bir deyişle dil, o dili kullanan toplumun düşünce dünyasına göre şekillenmekte, söz konusu medeniyet ve kültür dünyasından etkilenmektedir (Versteegh, 2024, s.285). Eğitilmiş bireylerin, hemen her dilde az veya çok şekilde bulunan söz konusu düzeyleri geçişken şekilde kullanabileceği söylenebilir. Bu bağlamda Arapça için tespit edilen beş adet dil düzeyinden söz edilebilir.

1- Klasik Arapça (فصحى التراث)

Tarihi bilinen eski zamanlarından bu yana korunarak gelen, Kur'an-ı Kerim, hadisler ve Cahiliye şiiri gibi başlıca kaynaklarla dış etkilerden uzak şekilde varlığını sürdürmüştür. Bu fasih dil, modern dünyada edebiyat, medya ve basın gibi genellikle resmî kaynakların dili olarak kalırken yer yer dizi ve filmlerde de kullanılmaktadır (Şayır, 2023, s.24).

2- Modern Standart Arapça (فصحى العصر)

Modern dünyada Arapçanın kültür ve medeniyet dili düzeyi olarak bilinmekte olup çağın bilim ve teknoloji kavramlarını bünyesinde barındırmaktadır. Klasik Arapçanın, modern çağa uyum sağlayan hâli şeklinde tanımlanabilir.

3- Eğitilmiş Diyalekti (عامية المثقفين)

Eğitim almış insanların kullandığı konuşma dili olarak tanımlanmaktadır. Ağır dilbilgisi kurallarının esnetildiği, diyalektlerde konuşulan bazı unsurlara yer verildiği görülmektedir. Genel olarak sanat, kültür, siyaset ve bilim alanlarında kullanılan dil şeklinde tanımlanmaktadır.

4- Okur Yazar Diyalekti (عامية المتنورين)

Dilin bu düzeyi, genel olarak eğitim gören ancak yüksek eğitim almamış kimselerin dili olarak görülmektedir.

5- Okur Yazar Olmayanların Diyalekti (عامية الأميين)

Herhangi bir eğitimden geçmeyen insanların, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarından öğrendiği varsayılan kültür, sanat ve bilim disiplinlerinden etkilenmeyen dil düzeyi olarak değerlendirilmektedir (Bedevî, 1973, s.90; Versteegh, 2024, s.395).

Temelde diyalektlerin hayatın içinde var olan, iletişim amacı taşıyan pragmatik bir dil düzeyi olduğu düşünüldüğünden diyalektleri kesin olarak bir düzeyde konumlandırmak zor olmasına rağmen “eğitilmiş diyalekti” ile “okur yazar diyalekti” düzeylerinin en muhtemel düzeyler olduğu varsayıl-

maktadır. Ancak “okur yazar olmayanların diyalekti” gibi diğer bir düzeyde de diyalektlere rastlamak mümkün görülmektedir. Dilin esnekliği ve geçişkenliği gibi özellikleri sebebiyle kesin bir sınıflandırma yapmanın zor olduğu kanaatine varılmaktadır.

Lübnan Diyalekti

Diyalekt/lehçe kavramı, bir bölgeye ait olan, o bölgede yaşayan kişilerce kullanılan ortak dilbilimsel özellikler taşıyan ve bir dil çatısı altında bulunan unsur olarak tanımlanmaktadır (Emekli, İ., & Yeşilyurt, A. 2025, s. 295). Diyalektleri, dilin yozlaşmış hâli olarak görenler olduğu gibi aksine dil ve diyalekt arasında büyük farklardan söz etmeyenler de bulunmaktadır (Feriha, 1989, s.79). Bir diyalekti diğerinden ayıran başlıca özelliklerden biri harflerin telaffuz şekli yani fonetik değişimlerdir. Kelime düzeyinde görülen farklılıklar da diyalektleri birbirlerinden ayıran temel unsurlardan biridir. Bu farkların oluşumunda coğrafî, siyasî, sosyal, kültürel ve edebî faktörlerin etkili olduğu dile getirilmektedir (Enîs, 2003, s.16).

Lübnan, Doğu Akdeniz kıyısında yer alan, kuzey ve doğuda Suriye'ye, güneyde İsrail'e komşu olan bir ülkedir. 1918 yılında Fransız işgaline uğrayan Osmanlı'nın Lübnan vilayeti, 1943 tarihine kadar Fransız etkisinden tam olarak kurtulamayıp ancak bu tarihte bağımsızlığını ilan etmiştir. Lübnan'ın, Arap ülkeleri içinde Hristiyan nüfusunun fazla olduğu, Batı ülkeleri ile ilk temasa geçen ülkelerden biri olduğu dile getirilmektedir (Kuran, 2020, s.2-10).

Lübnan diyalektinin oluşumunda, coğrafi konum itibarıyla Şam Bölgesinde komşusu Suriye diyalektinin etkisi, Akdeniz havzası içinde yer alması ve siyasi olarak bağımsızlığını kazanana değin Fransa güdümünde kalmasıyla Fransızcadan etkilenmesi gibi faktörlerin katkısı olduğu söylenebilir. İngilizcede kullanılan, Türkçede de bölgeyi tanımlamak için kullanılagelen kelimelerden biri olan “Levant”, İngilizce asıllı bir kelime olup Fransızcada “doğu” anlamına gelen kelimedenden alıntılanmıştır (Naîm, 2011, s.911).

Lübnan diyalektinde, Modern Standart Arapçadan farklı olan özellikleri fonolojik, morfolojik ve yabancı etkileri olmak üzere üç başlıkta sıralamak mümkündür.

1- Fonolojik Farklar

Arapçadaki (ق) harfinin yumuşayarak (g) sesine yaklaştığı görülmektedir. Ayrıca Arapçadaki peltek harflerden (ث) harfinin (س) veya (ت) harfine benzetilmesi de söz edilebilecek farklardandır. Sözcük başındaki sesli harfin sessizleştirip önüne “i” sesinin getirilmesiyle örneğin (كثير) kelimesinin (كثير) olarak yazılıp (اكثر) olarak söylenmesi gibi, iki sessiz harfle başlayan kelimeler de bu bölgede görülen diyalektin özelliklerinden biridir (İmani ve Ahan-gar, 2024, s.143).

2- Morfolojik Farklar

Arapçada şimdiki zaman çekimli (muzari) fiilin başına (بـ) harfinin getirilerek, örneğin (يَاكْتَبُ), söylenmesi başta gelen morfolojik farklardan biridir (İmani ve Ahangar, 2024, s.143).

3- Yabancı Etkileri

Lübnan Arapçasında, Lübnan vilayetinin bir süre Osmanlı toprakları içinde olması nedeniyle Türkçenin; 20. yüzyıl başında yaşananlardan dolayı Fransızcanın, modern dünyada yaşanan gelişmelerden ötürü ise İngilizcenin etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür (Wiedemann, 1981).

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri toplama süreci ve veri analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, basılı veya elektronik olarak var olan belgeleri belirli bir amaca yönelik olarak okuma, değerlendirme ve analiz etme süreçlerini kapsamaktadır. Bu belgeler araştırma konusuyla ilişkili resmi kayıtlar olabilirken özel belgeler de olabilmekte aynı şekilde birincil kaynaklar olabilirken ikincil vb. kaynaklar da olabilmektedir (Karasar, 2005; Yıldırım&Şimşek, 2013; O'Leary, 2017)

Veri Toplama Süreci ve Veri Analizi

Araştırmanın bulgular kısmında analizleri bulunan Lübnan diyalektine ait gündelik ifadeler Hajj, E.A. (2025). *Dakhil 7akyetkon*. Lebanon: Books nMoree. eserinden elde edilmiş olup söz konusu gündelik ifadeler, anadil konuşucuları ile yapılan sözlü görüşmeler neticesinde doğrulanmış ve kullanım alanlarına dair bilgi alınarak ifadeler teyit edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde Lübnan lehçesinde kullanıldığı tespit edilen 59 adet günlük ifadeye yer verilmiştir. Bu ifadelerden 14'ü misafir ağırlama, 6'sı yeme içme, 4'ü iltifat, 12'si temenni-dilek, 9'u hitap, 12'si uğurlama-karşılama ve 2'si tebrik alt adlandırmalarına ayrılmıştır. İfadelerin günlük hayatta kullanıldığı sosyal durumlardan söz edilirken ayrıca İngilizce ve Türkçe transkripsiyonları ve Türkçede kullanılan muhtemel karşılıklarına yer verilmiştir.

A. Misafir Ağırlama

1- يَا هَلَا يَا هَلَا يَا هَلَا

(**Eng.** Ya Hala Ya Hala Ya Hala, **Tr.** Ya Halâ Ya Halâ Ya Halâ)

İfade, Türkçede “hoş geldin sefalar getirdin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Misafir olarak gelen kişiye karşı duyulan sevginin bir ifadesi olarak aynı ibarenin (يا هلا) üç kez tekrarlanmasından oluşmaktadır.

2- أَهْلًا وَسَهْلًا

(*Eng. Ahlan wa Sahlan, Tr. Ehlen ve Sehlen*)

İfade, Türkçede “hoş geldin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Hemen her Arap ülkesinde günlük dilde gelen misafiri karşılamada kullanılan, Arap dünyası kapsamında “evrensel” bir ifadedir.

3- شَرَفْتُو

(*Eng. Sharrafftö, Tr. Şerreftu*)

İfade, Türkçede “şeref verdin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Alt metinde misafir olarak gelen kişinin, varlığıyla ve orada bulunmasıyla ev sahibini onurlandırdığını ifade etmektedir.

4- نَوَّرْتُونَا

(*Eng. Nawwartouna, Tr. Nevvertûna*)

İfade, Türkçede “şeref verdiğiniz” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Aydınlatmak anlamına gelen “نور” fiili ve sonunda biz zamirinin muttasıl zamiri kullanılarak sözcük anlamı olarak “bizi aydınlattınız” anlamına gelmektedir (‘Omar, 1988, s.1240). Ağırlanan misafiri mecazî anlamda bir nur, bir ışık gibi görerek ad aktarması sanatına başvurulmuştur.

5- شَرَفْتُو وَمَا كَلَفْتُو

(*Eng. Sharrafftö wa Ma Kallaftö, Tr. Şerreftû ve Mâ Kelleftû*)

İfade, Türkçede “misafir bereketiyle gelir” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözcük anlamı olarak “şeref verdiniz ve bize pahalıya mal olmadı” şeklinde Türkçeye çevrilebilen ifade misafir olarak gelen kişinin yiyip içtiği şeylerin hesabının tutulmadığını ifade etmenin geleneksel bir yolu olarak kullanılmaktadır.

6- الْبَيْتُ بَيْنَكُنْ

(**Eng.** *El Beit Baytkon*, **Tr.** *el-Beytu beytukun*)

İfade, Türkçede “bizim evimiz sizin eviniz” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Misafirin, kendini aileden biri gibi hissetmesi, misafir gibi hissetmemesi, ağırlandığı evde kendi evinde olduğu gibi rahat olması için söylenen cömertliğin ve diğerkâmlığın vurgulandığı bir ifadedir. İfade içindeki “بيت” kelimesini “دار” kelimesiyle değiştirerek “الدار داركن” şeklinde de kullanılmaktadır.

7- صَدْرُ الْبَيْتِ الْكُنْ وَالْعَتَبَةُ إِنَّا

(**Eng.** *Sader El Beit Elkon wil 3atbeh Elna*, **Tr.** *Sadru'l-Bît ilkun ve'l-'atbe ilna*)

İfade, Türkçede “bizim evimiz sizin eviniz” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “evin baş köşesi sizin, kapı eşiği bizim” şeklinde çevrilebilen ifade, misafirin evin asıl sahibi olduğunu vurgulayan, cömertliğin üst düzey bir şeklidir.

8- أَهْلًا بِهَالِطَةِ أَهْلًا

(**Eng.** *Ahla biHal Talleh Ahla*, **Tr.** *Ehle biheTalli Ehle*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “bu parıltıyla hoş geldin” şeklinde çevrilebilen ifade, misafir olarak gelen kişinin eve olağanüstü bir parıltı ya da enerji getirdiğini dile getirmek için kullanılır. Ayrıca 1940'lı yıllarda Lübnan'da müzik kariyerine başlayan Sabâh isimli Maruni şarkıcının aynı isimli bir şarkısı da bulunmaktadır (<https://www.youtube.com/watch?v=Lp1J2jzbZkl>). İfade, günlük hayatta alkışla hafif bir ritim tutularak sıklıkla ezgili şekilde söylenmektedir.

9- زَارَتْنا الْبَرَكَةُ

(**Eng.** *Zaretna El Barake*, **Tr.** *Zâratnâ el-Berake*)

İfade, Türkçede “hoş geldin sefalar getirdin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı olarak “bereket bizi ziyaret etti” anlamına gelmekte olup ağırlanan misafiri berekete benzetmektedir. Böylelikle misafir, kendisine ikram olarak sunulan yiyecek ve içecekleri tüketmesine rağmen ev sahibi bu durumu bereketlendi şeklinde ifade etmektedir.

10- طَلَّ الْقَمَرُ

(Eng. Tall El Amar, Tr. Talli'l-Amar)

İfade, Türkçede “ay parçası” şeklinde iltifat amacıyla kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Misafir edilen kişinin eve girişiyle ayın gece gökyüzünde ortaya çıkışı arasında benzetme kurularak misafiri taltif etme amaçlanmaktadır. Genellikle Mısır diyalektinde ve zaman zaman Şam bölgesi bulunan (ق) harfinin (أ) harfi gibi söylenmesiyle oluşan morfolojik bir değişim olarak görülmektedir.

11- شَوْفَتَكْ بَتَكْفِينِي

(Eng. Shawftak Btekfini, Tr. Şûftekte bitekfînî)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “seni görmek bana yeter” şeklinde çevrilebilen ifade özlem duyulan bir kişiyi görmenin özlemi giderdiğini dile getirmektedir. İfadede, Şam bölgesi diyalektinde görülen bir değişim olan fiilin başına (ب) harfini getirerek kullanma özelliğinin yer aldığı görülmektedir.

12- شَوْفَتَكْ بَتَرَدَّ الرُّوحُ

(Eng. Shawftak Betredd El Rou7, Tr. Şuftekte bitreddi'r- Rûh)

İfade, Türkçede “gözümüz gönlümüz açıldı” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Misafir gelen kişiyi görmekle ev sahibinin manevi dünyasının, ruhunun ferahladığını dile getirdiği bir ifadedir.

13- يَخْلِيلِي هَالَوْجْ

(Eng. Ykhalili Hal Wej, Tr. Yuhallilî He'l-Vec)

İfadenin Türkçede doğrudan eşdeğeri tespit edilememiş olup “seni başımdan eksik etmesin” ya da “seni bana bağışlasın” şeklinde yakın anlamlı eşdeğerleri bulunan ifade misafir edilen kişinin yüzü özelinde kişiyi ne kadar sevdiğini açıklamak için kullanılmaktadır. “Yüz” anlamına gelen “هجو” kelimesinden son harfin düşürüldüğü; benzer şekilde bir işaret zamiri olan “أده” kelimesinden son iki harfin düşürüldüğü görülmektedir.

14- حَجَارِ الْبَيْتِ عَمْ بَتَهَّلْ

(Eng. 7jar El Beit 3am Bethallel, Tr. Hicâri'l-bît 'am bithellel)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “evin duvarları mırıldandı” şeklinde çevrilebilen ifade, misafir gelen kişiye cansız bir varlık olan evin bile bunu kutlamak için duvarlarının şarkı söylediğini ifade etmektedir.

B. Yeme-İçme

1- الْأَكْلُ عَقْدَ لِمَحَبَّة

(**Eng.** *El Ake! 3akd Lm7abbhe*, **Tr.** *el-Ekl ‘akd limahabbe*)

İfade, Türkçede “yemek bahane sohbet şahane” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Asıl olan faaliyetin emek yemek değil de sohbet etmek olduğu, yemeğin yalnızca buna eşlik eden bir faaliyet olduğunu ifade etmek için kullanılmaktadır.

2- الشَّبْعَانِ الْوُ أَرْبَعِينَ لُقْمَةً

(**Eng.** *El Sheb3an Elo Arb3in Lakmeh*, **Tr.** *eş-Şeb’ân ilû ‘arbeîne Lukma*)

İfade, Türkçede “tok karnına dokuz topak” şeklinde Anadolu coğrafyasında kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı olarak “tok kişi bile kırk lokma yer” şeklinde çevrilebilecek olan ifade yemek için her zaman midede yer vardır şeklinde bir mesaj iletmektedir. Misafirin daha fazla yemesi ev sahibini onurlandıran bir davranış olarak görülüp bunun için edilen ısrar içeren cümlelerinden biridir.

3- صَحَّةٌ وَهَنَا عَقْلُكَ

(**Eng.** *Sa77a wa Hana 3a Albak*, **Tr.** *Sihha ve Hanâ ‘aelbek*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “kalbine sıhhat ve afiyet” şeklinde çevrilebilen ifade yenilen içilen şeyin kişiye sağlık vermesi için edilen bir temenni değeri taşımaktadır. Klasikleşen “afiyet olsun” dileğinden duygusal yük bakımından fazlasını ifade etmektedir.

4- شَيْلٌ بَعْدَ طَايَطٍ طَيِّبٍ

(**Eng.** *Shil Ba3d Tante Taybin*, **Tr.** *Şil B’ad Tânit Tayyibîn*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “Daha fazla al teyzeciğim, bunlar güzeldir” şeklinde

çevrilebilen ifade sofradaki misafire yemeklerden daha fazla yemesi için ısrar etmenin Lübnan diyalektinde kalıplaşmış ifadelerinden biridir.

5- يَسْلَمُو هَالَايْدِينْ

(*Eng. Yeslamo Hal Iden, Tr. Yislemû he'l-îdîn*)

İfade, Türkçede “eline sağlık” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Lübnan diyalektinde görülen, fiil sonunda yer alan (و) harfi morfolojik değişimlerden biridir. Ayrıca daha önce değinilen bir işaret zamiri olan “هذا” kelimesinin son iki harfinin düşürülüp kelimeye bitleştirilmesiyle “bu eller” anlamındaki “هالايدين” ifadesi de yine bu diyalekte görülen değişimlerden biridir.

6- يَعْيشُو هَالْدِيَّاتْ

(*Eng. Y3isho Hal Dayyet, Tr. Y'aişû he'd-Diyyet*)

İfade, Türkçede “eline koluna sağlık” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sade bir “eline sağlık” ifadesinden çok sözlük anlamı olarak “bu eller yaşasın” şeklinde çevrilebilir. Bu da ifadenin duygu yükünü göstermektedir.

C. İltifatlar

1- الْعَالِي بِبِرْخَصْلَاكْ

(*Eng. El Ghali Byerkhaslak, Tr. el-Ġâlî biyerhaslek*)

İfade, Türkçede “sana layık değil” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. En pahalı, en kıymetli hediyelerin bile sözün söylendiği kişiye hediye edilmek için yeterli olmadığını anlatmak için kullanılmaktadır.

2- هِيْدَا خَشِيْشَة قَلْبِيْ

(*Eng. Hida 7ashishet Albi, Tr. Hîdâ Haşîşet Elbî*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “Bu kalbimin minik parçası” şeklinde çevrilebilen ifade diyalekte özgü morfolojik değişimler görülmektedir. İşaret zamiri olan “هذا” değişerek “هيدا” şeklinde söylenmiştir. “خشيشة” kelimesi ise “şirin, küçük parça” anlamlarına gelmektedir.

3- شَافَكَ الْقَلْبُ قَبْلَ الْعَيْنِ

(**Eng.** *Shefak El Alb Abl El Ein*, **Tr.** *Şâfeke'l-Elb Able'l-'Ayn*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “kalbim seni gözümden önce gördü” şeklinde çevrilebilen ifadede kişiyi görmeden çok önce sevdiği vurgulanırken bunu kalp ve göz üzerinden somutlaştırmaktadır.

4- يَا قَمَرُ الزَّمَانِ

(**Eng.** *Ya Amar El Zaman*, **Tr.** *Ya Amari'z-Zaman*)

İfadenin Türkçede doğrudan ya da dolaylı eşdeğeri tespit edilememiştir. Sözlük anlamı olarak “zamanın ayı” şeklinde çevrilebilen ifade muhatabına kendi zamanının en güzellerinden biri olduğunu ifade etmek için kullanılmaktadır.

D. Temenni-Dilek

1- الْعُمُرُ كُلُّو يَا رَبَّ

(**Eng.** *El 3omor Kello Ya Rab*, **Tr.** *el-'umr Kullû Yâ Rab*)

İfade, Türkçede “uzun ömürler versin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Şam bölgesi diyalektinde görülen “u” sesiyle biten kelimelerin sonuna (و) harfini ekleme özelliği “كلو” kelimesinde görülmektedir.

2- يَسْأَلُنِي صَبَاحُكَ

(**Eng.** *Yes3edli Saba7ik*, **Tr.** *Yes'adli Sabâhek*)

İfade, Türkçede “günaydın” şeklinde kullanılan günlük ifadenin duygusal yük bakımından daha büyüğü olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı olarak “sabahın mutlu olsun” demek olan ifade klasik bir günaydın temennisinden fazlasını ifade etmektedir.

3- صَحَّ النَّوْمُ وَصَحِّتِي مَخْلًا يَوْمَ الْجَبْتِي

(**Eng.** *Sa7 Elnom wa S7ite Ma7la Yom ilJite*, **Tr.** *Sahha'n-Nevm ve Sahîfî Mahlâ yevmu'l-Cîfî*)

İfade, Türkçede “sabah-ı şerifleriniz hayrolsun” şeklinde kullanılan günlük ifade gibi düşünülebilir. Sözlük anlamı olarak “uyku sana yaradı ve uyardın, uyandığın gün ne güzel bir gün” şeklinde çevrilebilen ifade, sade bir günaydın ifadesinin ötesine geçmektedir.

4- تُؤْبِرِي قَلْبِي

(**Eng.** *To2bri Albi*, **Tr.** *Tu'brî Elbî*)

İfade, Türkçede “kurban olayım” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “kalbimi gömersin” olan Lübnan diyalektindeki bu ifade tıpkı Türkçedeki ifade gibi olumsuz bir cümle gibi dursa da karşıdaki kişiyi ne kadar çok sevdiğini “kalbini gömmesi” ile dile getirmektedir.

5- تُؤْبِرْنِي

(**Eng.** *To2borni*, **Tr.** *Tu'burnî*)

İfade, Türkçede “sana/senin için ölürüm” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sevginin ifade edilmesinde karşıdaki kişi için kendinden vazgeçmeyi kendini feda ederek yapmaktadır. Morfolojik olarak değişime uğrayan ifadenin fasih Arapçadaki karşılığı “ق” “تَقْبِرْنِي” iken “ق” harfinin “i” harfine dönüştüğü görülmektedir.

6- يُؤْبِرُونِي عُيُونُكَ/ قَلْبُكَ

(**Eng.** *Yo2brouni 3younik/Albik*, **Tr.** *Yu'burûnî 'Uyûnek/Elbek*)

İfadenin Türkçede doğrudan bir eşdeğeri bulunamamış olup dolaylı eşdeğeri olarak “gözlerine kurban olayım” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı düşünülebilir. Kalp ve göz kelimelerinin ikisiyle de kullanımına rastlanmaktadır.

7- اللَّهُ يَرْضَىٰ عَلَيْكَ

(**Eng.** *Allah Yerdha 3laykon*, **Tr.** *Allah Yerdâ 'Aleykun*)

İfade, Türkçede “Allah razı olsun” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Fasih Arapçadaki karşılığı “عليكم” olan ifadenin Şam bölgesi diyalektine özgü olarak “عليكن” şeklinde söylendiği görülmektedir. Söyleyiş kolaylığı oluşturması bakımından “n-m” ses değişimi yaşandığı düşünülmektedir.

8- الله يَبْعَثُ الْخَيْرَ

(**Eng.** Allah Yeb3at El Kheir, **Tr.** Allah Yib'ati'l-Hayr)

İfade, Türkçede “Allah hayırlısını versin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “Allah hayrı getirsin” olan ifade, dinî bir alt metne dayanmaktadır.

9- الله يُنَوِّرُكَ دَرْبُكَ

(**Eng.** Allah Ynawerlak Darbak, **Tr.** Allah Yunevvirlek Derbek)

İfade, Türkçede “Allah işini gücünü rast getirsin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “Allah yolunu aydınlatсын” olan ifadeyi kullanan kişi karşısındakinin işlerinin kolaylaşması için dua etmektedir.

10- تَرْوُحُ وَتَرْجِعُ لَنَا بِالسَّلَامَةِ

(**Eng.** Trou7 wa Terja3lna B el Saleme, **Tr.** Terûh ve Terc'îlena bi's-Selâme)

İfade, Türkçede “güle güle git, sağ salım dön” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Lübnan diyalektinde bulunan bu ifade, yolcu edilen kişinin gittiği yerden güvenli bir şekilde geri dönmesi için kullanılmaktadır.

11- الله يُفَرِّجُ هَمَّكَ يَا رَبِّ

(**Eng.** Allah Yfarrej Hammik Ya Rab, **Tr.** Allah Yuferric Hemmek Yâ Rab)

İfadenin Türkçede doğrudan veya dolaylı bir eşdeğeri bulunamamıştır. Sözlük anlamı “Allah sıkıntını gidersin” olan ifade, Türkçede kullanılan “Allah yardımcın olsun” ifadesine yakın bir ifade olarak kullanılmaktadır. Ebeveynlerin çocukları için ettiği dualardan biridir.

12- يَسْنَلِمُ هَالَتَمَّ

(**Eng.** Yeslan Hal Temm, **Tr.** Yislem he't-Tem)

İfade, Türkçede “ağızına sağlık” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Karşıdaki kişinin söyledikleri hoşla gittiğinde söylenmektedir. Bir işaret zamiri olan “هذا” kelimesinin son iki harfinin düşürülüp sonrasındaki kelimeye bitştirildiği görülmektedir.

13- إِسْمُ اللَّهِ إِسْمُ اللَّهِ سَمِّلِيْتُ مَمَّا بَتَخَلَّفُ وَحَيَاتُو

(**Eng.** *Smallah Smallah Smalleto Mama Bte7lof We7yeto*, **Tr.** *İsmallah İsmallah samlitu mama bitahallef ve hayatu*)

İfadenin Türkçede doğrudan veya dolaylı bir eşdeğeri bulunamamıştır. Sözlük anlamı “Allah’ın adıyla, Allah’ın adıyla, annem böyle söyledi ve hayatı üzerine yemin ediyor” olan ifade, ciddiyet ve samimiyet göstermek ayrıca aile içinde bir vaadi teyit etme, sözün doğruluğunu vurgulama durumlarında söylenmektedir.

E. Hitaplar

1- يَا زَغِيرَتِي

(**Eng.** *Ya Zghirti*, **Tr.** *Yâ Zağîratî*)

İfadenin, Türkçede doğrudan bir eşdeğeri tespit edilememiş olsa da en yakın anlamlı eşdeğerleri “minik serçem” veya “küçüğüm” şeklinde kullanılabilir. “تري غص” kelimesinin morfolojik açıdan değişime uğradığı görülmektedir.

2- حَبِيبِي

(**Eng.** *Tabibi*, **Tr.** *Habîbî*)

İfade, Türkçede “sevgilim, canım” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Arap dünyası kapsamında evrensel ifadelerden biridir. Pek çok şarkıda da yer alan ifade, hemen her Arap ülkesinde geçerliliği olan bir ifadedir.

3- عُمرِي

(**Eng.** *3omri*, **Tr.** *‘Umrî*)

İfade, Türkçede “ömrüm” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Bu hitabın kullanıldığı muhatap, kendisinin karşısındaki kişi için büyük bir anlam ifade ettiğini anlamaktadır.

4- يَا رُوحِي / يَا رُوحَا لِلْمَمَّا

(**Eng.** *Ya Rou7i/Ya Rouha LiMama*, **Tr.** *Yâ Rûhî/Yâ Rûhâ Lil-mâmâ*)

Sözlük anlamı olarak “ruhum/annesinin ruhu” olarak çevrilen ifadenin Türkçede doğrudan bir eşdeğeri tespit edilememiş olsa da kullanıldığı sos-

yal bağlam olarak bir annenin çocuğuna hitaben kullandığı “canım” şeklinde çevrilebilen bir sevgi sözcüğü olarak düşünülebilir.

5- عُيُونِي

(**Eng.** 3youni, **Tr.** ‘Uyûnî)

İfade, Türkçede “iki gözüm” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Karşıdaki kişiye ne kadar değerli olduğunu, o kişiyi gözleri yerine koyarak ya da o kişinin gözleri kadar değerli olduğunu dile getirerek ifade etmektedir. Arapçada “gözlerim” şeklinde çoğul kullanılırken Türkçede “iki gözüm” şeklinde kullanılmaktadır.

6- حَبِيبُ قَلْبِي

(**Eng.** 7abib Albi, **Tr.** Habîb Elbî)

İfade, Türkçede “canım ciğerim” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “kalbimin sevgilisi” olan ifade, yoğun duygusal yüklü bir ifade olarak görülmektedir. Lübnan diyalektinde farklı sosyal bağlamlarda “teşekkürler”, “rica ederim” “sorun değil” gibi farklı anlamlarda kullanılabilen “joker” bir ifadedir.

7- حَيَاتِي

(**Eng.** 7ayeti, **Tr.** Hayâtî)

İfade, Türkçede “hayatım” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Muhatap olarak söylenen kişiye, kendisi için büyük bir anlam ifade ettiğini onu hayatıyla bir tutarak dile getirmektedir.

8- نُورُ عُيُونِي

(**Eng.** Nour 3youni, **Tr.** Nûr ‘Uyûnî)

İfade, Türkçede “gözümün nuru” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “gözlerimin nuru” olan ifade, daha önce benzerlerinde görüldüğü gibi karşıdaki kişiye verdiği değeri onu gözleriyle bir tutarak aktarmaktadır.

9- دَنِيَّتِي

(Eng. Deneyti, Tr. Deneytî)

İfade, Türkçede “dünyam” veya “hayatım” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Benzerlerinde olduğu gibi kişiye verilen değeri onu dünyası olarak ifade etmesiyle dile getirmektedir. Bu bağlamda bir somutlaştırma yapıldığından söz edilebilir. Öte yandan Lübnan diyalektine özgü olarak kelime morfolojik değişime uğrayarak “deneytî” şeklinde telaffuz edilmektedir.

F. Uğurlama-Karşılama

1- مِثْلَ مَا وَدَّعْتُ تَلَّاقِي

(Eng. Metel Ma Wadda3t Tle2i, Tr. Mitil mâ vedda'at telêi)

İfade, Türkçede “ayrıldığı gibi kavuş” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Lübnan kültüründe bir nevi “sözel sigorta” görevi gören ifadede diyalekte özgü olarak morfolojik değişimler yaşanmıştır. “مثل” kelimesi değişerek “متل” şeklinde kullanılmıştır.

2- شُوفْ وَجُكُنْ بِخَيْرٍ

(Eng. Shouf Wejjkon B Kheir, Tr. Şûf Veckun bi-hayr)

İfadenin Türkçede doğrudan veya dolaylı bir karşılığına rastlanılmamış olup sözlük anlamı “bak, yüzünüz iyi” şeklindedir. Kullanım bağlamı olarak karşıdaki kişiye samimi bir biçimde hâlini sorma ifadesi olarak düşünülebilir.

3- الْأَرْضُ تَتْبَعُكَ وَالسَّمَاءُ تَنْزَلُكَ

(Eng. El Ard Tnabe3lak was Sama Tnazellak, Tr. el-Ard Tenba'uk ve's-Semâ Tenzalik)

İfadenin Türkçede doğrudan veya dolaylı bir karşılığına rastlanılmamış olup sözlük anlamı “toprak sana kaynak olsun, gökyüzü sana örtü olsun” şeklindedir. İfadenin kullanıldığı kişi için yer ve gök tabiri caizse seferber edilmiş olup söyleyen kişi için ifade ettiği anlamı göstermektedir.

4- اللَّهُ يَفْتَحُهَا بِوَجْكَ

(Eng. Allah Yefta7a B Wejjak, Tr. Allah Yeftehu7a bi Veccek)

İfade, Türkçede “Allah yüz aydınlığı versin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. İfadenin kullanıldığı kişiye bir fırsat, bir kapı aralanması dilenmekte olup duygu yükü olarak standart bir başarı veya şans dileğinden fazlasını barındırmaktadır. Ayrıca diyalekte özgü olarak “وجه” kelimesinin son harfini düşürerek “وج” şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

5- الله يَبْعُدْ عَنْكَ وَلَدَ الْحَرَامِ

(**Eng.** Allah Yeb3od 3ankon Wled El 7aram, **Tr.** Allah Yeb’ad ‘Ankun Vilâde’l-Harâm)

İfade, Türkçede “Allah iyi insanlarla karşılaştırsın” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “Allah sizden haramın çocuklarını uzaklaştırsın” demek olan ifade, genellikle ebeveynlerin çocuklarına karşı kullandığı bir ifade olup bir tür koruma duygusu barındırmaktadır.

6- الله يَفْرَحُكَ قَلْبُكَ

(**Eng.** Allah Yfarre7lik Albik, **Tr.** Allah Yufarrihlele Elbik)

İfadenin Türkçede doğrudan bir eşdeğeri bulunamamış olup yakın anlamlı “Allah kalp ferahlığı versin” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Şam ve Mısır Bölgesi diyalektlerinde bulunan “ق” harfinin “İ” harfi gibi telaffuz edilmesi durumu görülmektedir.

7- الله يُبْسِطُكَ

(**Eng.** Allah Yobstkon, **Tr.** Allah Yubsitkun)

İfade, Türkçede “Allah yüzünüzü güldürsün” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. İfadede yer alan “يُبْسِطُكَ” ibaresi Şam Bölgesi Diyalektinde “mutlu/neşeli” anlamında kullanılan “مبسوط” kelimesi ile aynı kökten gelmektedir.

8- تُصْبِحُ عَلَى خَيْرٍ

(**Eng.** Tesba7 3ala Kheir, **Tr.** Tusbih ‘Alâ Hayr)

İfade, Türkçede “iyi geceler” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “hayır üstüne oluyorsun” olan ifade söylenen kişinin uyuyup uyandıktan sonra iyi olmasını temenni etmektedir.

9- الله مَا يَحْرِمُنَا هَالشُّوْفَة

(**Eng.** Allah Ma Ye7remna Hal Shawfeh, **Tr.** Allah mâ Yehrimnâ He's-Şûfe)

İfadenin Türkçede doğrudan bir eşdeğeri bulunamamış olup sözlük anlamı “Allah bizi bu görüşten ayırmasın” olan günlük ifadede karşıdaki kişiyi görmeye devam etme temennisi yer almaktadır. İşaret zamiri olan “هذا” kelimesinin kısaltarak “هـ” harfine dönüştüğü ve sonraki kelimeye bitiştigi görülmektedir.

10- الله مَعَكُنْ

(**Eng.** Allah Ma3kon, **Tr.** Allah Ma'akun)

İfade, Türkçede “Allah yardımcın olsun” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “Allah sizinledir” olan ifade, Arap coğrafyasında kullanılan yaygın bir ifadedir.

11- أَلْفَ حَمْدُ الله عَالْسَلَامَة

(**Eng.** Alf 7amdellaj 3al Saleme, **Tr.** Elf Hamd Allah 'As-Selâme)

İfadenin Türkçede doğrudan veya dolaylı bir eşdeğeri tespit edilememiştir. Kullanıldığı bağlama bakıldığında yolculuktan sağ salim dönen bir kişiyi söylendiği görülmektedir. Bu doğrultuda Türkçede “geçmiş olsun” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir.

G. Tebrik

1- نَعِيمًا

(**Eng.** Na3iman, **Tr.** Na'imen)

İfade, Türkçede duş alan veya tıraş olan birine “sıhhatler olsun” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Bu sözün söylendiği kişi ise cevaben “الله ينعم عليك” (**Eng.** Allah in3am 3layk, **Tr.** Allah yen'am 'aleyk) şeklinde cevap verebilir.

2- أَلْفَ أَلْفَ مَبْرُوكْ

(**Eng.** Alf Alf Mabrouk, **Tr.** Elf Elf Mebrûk)

İfade, Türkçede “tebrikler” şeklinde kullanılan günlük ifadenin karşılığı olarak düşünülebilir. Sözlük anlamı “bin bin tebrik” şeklinde olan ifade, Lübnan diyalektinde ve genel olarak Arapçanın diğer diyalektlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. İfadenin başındaki “الف الف” ibaresi olmadan “مبروك” şeklindeki de kullanılmaktadır. Ancak bu haliyle ilki kadar duygu yüklü ve coşkulu algılanmamaktadır.

Sonuç

Bu çalışma, Lübnan diyalektini günlük iletişim pratikleri odağında incelemiştir. Analiz, araştırmacılar tarafından derlenen 59 adet günlük ifade üzerinden gerçekleştirilmiş ve bu ifadeler yedi alt temaya ayrılmıştır, bunlar: misafir ağırlama (14 ifade), yeme-içme (6 ifade), iltifat (4 ifade), temennidilek (13 ifade), hitap (9 ifade), uğurlama-karşılama (11 ifade) ve tebrik (2 ifade) şeklinde sıralanmaktadır. Çalışmada, diyalektlerin konumlandırılması düşünüldüğünde temel olarak diyalektlerin hayatın içinde var olan, iletişim amacı taşıyan pragmatik bir dil düzeyi olduğu düşünüldüğünden diyalektleri kesin olarak bir düzeyde konumlandırmak zor olmasına rağmen “eğitilmiş diyalekti” ile “okur yazar diyalekti” düzeylerinin en muhtemel düzeyler olduğu varsayılmaktadır. Ancak “okur yazar olmayanların diyalekti” gibi diğer bir düzeyde de diyalektlere rastlamak mümkün görülmektedir. Dilin esnekliği ve geçişkenliği gibi özellikleri sebebiyle kesin bir sınıflandırma yapmanın zor olduğu kanaatine varılmaktadır.

Çalışma, diyalektin, Modern Standart Arapçadan farklılaşan fonolojik, morfolojik ve yabancı etkileri ile şekillenen özgün iletişim zenginliğini ortaya koymuştur. İncelemeler esnasında okuma kolaylığı sağlaması amacıyla ifadelerin İngilizce ve Türkçe transkripsiyonlarına yer verilmiştir. Ayrıca Türkçe eşdeğerlerinden bahsedilmiş olup eşdeğerlerine yer verilemeyen durumlarda yakın anlamlı ifadeler dile getirilmiştir. İfadelerin günlük hayatta kullanıldığı sosyal bağlamlara da değinilmiştir. Ek olarak kelimelerin standart dilden farklılaşarak diyalekte geçirdikleri değişimlerden söz edilmiştir.

Misafir ağırlama temalı ifadelerle bakıldığında misafir, bereket kavramıyla özdeşleştirilmiştir. Cömertlik ve diğerkâmlık gibi durumlara ek olarak misafirin kendini rahat hissetmesi, yabancı hissetmemesi için sarf edilen sözlerin öne çıktığı yer yer evin asıl sahibinin misafir olduğu vurgusunun yapıldığı görülmüştür. Bu bağlamda Lübnan kültüründe misafire büyük önem ve değer verildiği görülmektedir. Günlük ifadelerin şarkılarda yer aldığı görülmüş bu bağlamda Sabâh isimli Maruni şarkıcının “اهلا بهالطلة اهلا” isimli şarkısından söz edilmiştir.

Yeme-içme temalı günlük ifadelerle bakıldığında yemeğin sohbet, muhabbetin, sevginin bir aracı olarak görüldüğü, dostluk bağı kurmak, iletişimde bulunmak için yemek yemeyi araçsallaştırdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca sofradaki kişilere yemek yemesi için ısrar edildiği, bunun da günlük ifadelerle yansıdığı da gözlemlenmektedir. Ek olarak yemeğin sağlıklı özdeşleştirildiği, yenilen yemeğin sıhhat getireceği fikrinden hareketle söylenen günlük ifadeler kullanıldığı görülmüştür. Yanı sıra, yemeği pişirene yönelik olarak teşekkür ihtiva eden günlük ifadeler de yer almaktadır.

İltifat temalı günlük ifadelere bakıldığında iltifat edilen kişiyi överek, yücelterek iltifat edildiği görülmektedir. Ayrıca hediyeler vb. nesnelerin iltifat edilen kişiye layık olmadığı o kişinin söz konusu nesnelerden daha iyisini hak ettiği yönünde ifadelerin gündelik ifadeler arasında kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca karşısındaki kişiye kalp ve göz gibi organlar üzerinden sevgi ve iltifat gösterisi yapılmaktadır.

Temenni-Dilek temalı günlük ifadelere bakıldığında yeni günün neşeli ve coşkulu bir şekilde karşılandığı, bunun ise zaman zaman karşıdaki kişiye mâl edildiği görülmektedir. Bu bölümde de kalp ve göz organlarının günlük ifadelerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Birkaç ifade “Allah” kelimesinin geçmesiyle dinî göndermeler olduğu görülmüştür. Buna ek olarak sözün inandırıcılığını artırmak için “annem yemin ediyor” şeklinde bir ibare kullanılması sosyal hayatta benimsenen ve değer verilen olguları gözler önüne sermektedir.

Hitaplar temalı günlük ifadelere bakıldığında Türkçedekine benzer şekilde serçenin bir hitap olduğu ayrıca “ruhum”, “ömrüm” ve “canım” gibi sahiplenici hitapların kullanıldığı görülmüştür. Bu bölümde de göz ve kalp gibi organların sevginin bir ifadesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Uğurlama temalı günlük ifadelere bakıldığında veda edilen kişiyle yeniden buluşulması için temenniler içeren ifadeler olduğu görülmüştür. Ayrıca birçok ifade Allah ibaresinin geçmesi yine dinî vurgu yapıldığını göstermektedir.

Tebrik temalı günlük ifadelere bakıldığında duş alan veya tıraş olan kimselere kullanılan ortak ifadelere rastlanmış öte yandan genel olarak birçok bağlamda kullanılabilecek tebrik ifadelerine yer verilmiştir.

Lübnan diyalekti, MSA’dan ayrılan fonolojik, morfolojik ve leksik unsurları bünyesinde barındıran pragmatik bir dil düzeyi olarak, günlük hayatta iletişimin birincil aracı olma işlevini sürdürmektedir. Diyalektoloji çalışmalarının günlük konuşma diline daha fazla ilgi göstermesi gerekliliği göz önüne alındığında, bu çalışma Lübnan diyalektindeki günlük ifadeleri kategorize ederek hem dilbilimsel farklılıkları hem de bu ifadelerin altında yatan zengin sosyokültürel anlamları literatüre kazandırmayı amaçlamıştır. Öte yandan çalışmada kullanılan bazı ifadelerin sadece Lübnan’da değil diğer Arap ülkelerinde de kullanıldığı, Arap ülkeleri bağlamında evrensel olduğuna değinilmiştir. Böylelikle farklı ülkelerin diyalektleri arası benzerliklerin de göz ardı edilemeyeceği görülmektedir. Ayrıca 59 ifadenin 40’ında Türkçe doğrudan eşdeğeri günlük bir ifadeye yer verilmiş olup 19’unda dolaylı eşdeğeri bir ifadeye yer verilmiştir.

Kaynaklar

- ‘Omar, A. M. (1988). *Mu‘cemu’l-Esâsî*. Kahire: Ed-Durûs.
- Alnosairee, A., & Sartini, N. (2021). A sociolinguistics study in Arabic dialects. *Prasasti: Journal of Linguistics*, 6(1), 1–18.
- Arslan Bilir, H. (2024). Doğu Kültürünün Toledo Çeviri Okulu Üzerinden Batı Toplumlara Etkileri. *Söylem Filoloji Dergisi*, 9 (2), 1024-1031. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1497857>.
- Düzgün, vd. (2015). *Arapçanın lehçeleri I*. İstanbul: Akdem Yayınları.
- Enîs Ahmed, İ. (2003). *Fi’l-lehecâtî’l-‘arabiyye*. Kahire: Mektebetu Anglo el-Mısriyye.
- Feriha, E. (1989). *El-Lehecât ve uslûbu dirâsetihâ*. Beyrut: Dârü’l-Cîl.
- Field, F. W. (2011). *Key concepts in bilingualism*. New York: Palgrave Macmillan.
- Hajj, E.A. (2025). *Dakhil Takyetkon*. Lebanon: BooksMoree.
- İmani, Z., & Ahangar, A. A. (2024). On the phonological processes in two varieties of Arabic. *Onomazein: Journal of Linguistics, Philology and Translation*, 64, 137–148.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuran, Ö. Z. (2020). *Modern Lübnan hikâyesinde tema (1943–1975)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- League of Arab States. (2025). *About us*. <https://arabmpi.org/index.php/ar/about>
- Naîm, S. (2011). Dialects of the Levant. In S. Weninger, G. Khan, M. Streck, & J. Watson (Eds.), *The Semitic languages: An international handbook* (pp. 220–237). De Gruyter Mouton.
- O’Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. SAGE Publications Inc.
- Şayır, M. (2023). *Arapçanın lehçelerine giriş*. Ankara: Kitabe.
- Versteegh, K. (2024). *Arapçanın serüveni*. (Çev. Ali Benli). İstanbul: Ketebe.
- Wiedemann, A. (1981). Foreign influences on the vocabulary of Lebanese Arabic. *Zeitschrift für Arabische Linguistik*, 6(1), 1–18.
- Emekli, İ., & Yeşilyurt, A. (2025). Perceptions of Arabic Language Teaching Students Regarding Modern Standard Arabic and Arabic Dialects: A Metaphor Analysis. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(4), 295-305. <https://doi.org/10.16986/hunefd.1705133>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık

İnternet Kaynakları

- Doha Institute. (2020). *Spoken Arabic in Lebanon*. <https://www.dohainstitute.org/en/BooksAndJournals/Pages/Spoken-Arabic-in-Lebanon.aspx>
- es-Sa’dî, İ. (2014). *Hel tesâelte yevmen ‘an el-ihlâfât beyne el-lehecât el-‘arabiyye?* <https://raseef22.net/article/1742>.
- United Nations. (2025). *About us*. <https://www.un.org/en/about-us>
- YouTube. (n.d.). [Video]. <https://www.youtube.com/watch?v=Lp1J2jzbZkI>